

Els que puguen

Per A. Rosich Catalàn

Escriure sobre la joventut!... Pocs temes trobaríem tan suggestius i amb tal força per a abrandar de cop el caliu de la inspiració. Aplegar en un número extraordinari de periòdic les idees i pensaments d'autors diversos, en referència amb la nova generació—mena d'estudi imparcial a profit d'ella mateixa—, és un propòsit lloable, generós, que palesa l'interès de qui el propugna vers aquells que, tot just enfrontats amb la vida, troben no gaires més camins a seguir que els que nosaltres coneguérem, però ara molt més sembrats d'esculls.

Totes les joventuts es manifestaren en concordança amb l'ambient de llurs èpoques. Però per estúpides o decadents que fossin, els anys juvenívols comporten un escreix de gràcia encomanadissa, de fortitud, d'optimisme i de rebel·lió sistemàtica, cridanera, que són prou per excusar i fer il·lusòriament acceptables tots els corrents de renovació. Corrents il·lusoris, he escrit, puix que no són altra cosa; la Humanitat és vella i ja poc de nou podem ensenyar-li. Conreem per tal caire un miratge: tot torna; sols que un major grau de progrés afina l'esperit, ensems que enriqueix el lèxic, i així—no sempre; molt sovint—a cada generació li és donat disfressar amb quatre retocs superficials i un qualificatiu nou, institucions, gestes o invencions que cauen d'antigues.

Tot amb tot, allò que l'home enyora més, enllà de la seva vida, són els anys de la joventut. La nostàlgia és la companya inseparable del record de tota cosa esvaïda que ens féu gaudir intensament. En el cas concret de l'evocació dels nostres anys joves, l'enyor s'agreuja perquè els sabem sense retorn possible. I ens cal una notable equanimitat, grans reserves de sentiments generosos, per a no pendre com un dolorós sarcasme, imposició del destí, la revifalla d'intimitats que ens provoca el conviure tothora amb la joventut dels altres. Sense aquesta serenor i magnanimitat d'ànima, no és possible comprendre ni judicar; àdhuc la sospita de superació ja ens predisposa a tota roïndat. Sort que ho paguem amb el càstic del ridícul i de la nostra impotència, en voler bregar contra el corrent!...

En l'actual segle del maquinisme, d'agonia de la civilització, tarada de vanitat, per tal com semblen il·limitades les seves conquestes, els infants precoços són molt nombrosos. I aquells que en els seus anys tendres no conegueren l'amorós i amantent tutelatge modern i en canvi s'avesaren a la música de tots els estres destructius o en tastaren la garfida; els que conrearen una por que sols podia ésser instintiva, els trobarieu a milers. Avui adolescents, tots anhelan viure de pressa la vida per oblidar en els plaers i alguns per a venjar-s'hi de la urpada de llur llar desfeta. Els que no sofriren, han après, per mimetisme, d'ésser banals i egoistes.

Esvera mesurar tota la buidor anímica que sol encobrir un trajo amb calces de pota d'elefant o de golf i el maquillatge físic impecable de la majoria de les donzelles de la darrera fornada.

Avui el conreu de l'esport és un intensíssim i lloable

snobisme; l'afició al cant negre i a la música del jazz, aberracions d'un spleen sense esperança o el triomf dels instints primaris, tan d'acord amb la despreocupació del nostre temps, la

qual cosa justifica, en tots els ordres, molts triomfs cruels, inconcebibles.

Buidor per dins, conreada de grat i a ultrança, i el cinisme que trabuca tota llei i obstacle, de conxorxa, donen una suficiència que fa plorar. I a cada llar hom viu el drama de les divergències entre pares i fills.

Qui em negarà l'exactitud de l'existència d'aquest cúmulo de tares?

No és pas el despectiu el gest intel·ligent que s'imposa, sinó el d'una gran pietat i d'una simpatia que ens impulsi a semblar sense repòs les llavors ètiques immutables. A fi de comptes assistim al més dramàtic trasbals de la Humanitat, prou conscient per a veure fins els més recòndits matissos de les seves nafres; que lluita amb sincer anhel redemptor i també per llei biològica, com sempre, vers la blanesa; però aclaparada per una etapa secular de decadència i pel màxim flagell de la guerra, tot just extingida. No reeixirà pas sense un prolongat turment que a cada instant la mení des de les sublimes guspises del més refinat dels intel·lectes, als més abjectes i sobtats retorns a l'obscurantisme i al ridícul. Sort ha tingut, el jovent, que respira l'aire de l'època; si llurs rialles no haguessin après a ésser desaprensives fins a la inconsciència aparent, trencarien el cor perquè foren insòlites i tràgiques com la mateixa desolació.

Ah, la magnífica facultat de contradir-nos! A frec de la negació, sempre el gest sublim!... Una ullada per la política europea d'ençà de la post guerra, us dirà la part preeminent que arreu ha jugat i juga, en les gestes lliberadores, la joventut que sembla vàcua. I a Catalunya? Qui féu impossible la vida a la monarquia?... Les joventuts universitàries. Ja n'hauran pogut contar de rondalles, els nostres avis: quina haurà tingut la transcendència; quina servarà perennal l'essència d'aquests mots que ells diran amb urc a llurs fills? «Jo vaig votar l'Estatut de Catalunya!»

Benaürats els inconscients que s'han redimit, amb un sol gest d'oportunisme i de total consciència d'homes i dones, bons ciutadans i millors patriotes! Ells han collit el fruit que amb tanta sofrença i sacrificis assaonàrem les altres i l'anterior generació.

La Humanitat, mirada en conjunt, decau fins al fàstic; en canvi hi ha individus que, per llur vàlua, justifiquen i enalteixen tota l'espècie. La suprema facultat noble que ens fou donada, és la de redimir-nos en tot moment per la contradicció. I el nostre jovent són la màxima contradicció, amb la gràcia i la mobilitat irreflexible que la fan tolerable. Cal comprendre'ls i estimar-los fins a la pietat, però sense que se n'adonin.

Per ara no s'ha desmentit que, després de Déu, la seva obra més perfecta és la humana criatura i també la més interessant, segur per la raó primordial de la barreja de les seves qualitats i defectes innúmers.